

й спроможності їх впровадження в умовах воєнного стану та орієнтації на застосування у повоєнний період, із особливістю національної організаційної моделі публічної служби.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-632-7-8>

ПУБЛІЧНА АДМІНІСТРАЦІЯ В УМОВАХ ДІЇ СПЕЦІАЛЬНИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ В УКРАЇНІ ТА ІЗРАЇЛІ: ЧИ МОЖЛИВЕ ПОРІВНЯННЯ?

Крайній П. І.

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри публічного права,*

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
м. Чернівці, Україна*

Забезпечення функціонування публічної адміністрації в сучасних умовах глобалізаційних викликів є складним завданням. Навіть держави які мають усталені традиції розвитку правових інститутів, правової системи та системи законодавства на принципах верховенства права, відкритості та демократизму не завжди можуть реагувати на поточні виклики. Німецька та французька школи адміністративного права які, фактично, сформували основи сучасного адміністративного права наголошували на поступовій зміні функціоналу публічної адміністрації. Це зумовлює пошук оптимальної моделі діяльності публічної адміністрації що, не завжди, завершується знаходженням саме «тієї» моделі. Крім цього необхідно враховувати правові традиції, звичаї та доктрину яка може істотно відрізнити правову систему країни від модерних напрямків розвитку діяльності згаданого вище інституту.

Проте, спостерігається тенденція до поступового зменшення концентрації повноважень публічної адміністрації на нижчий рівень. Децентралізація бюрократії є однією із основ яка формує адміністративне право країн ЄС. Така ідея деталізується знаним німецьким адміністративістом Г. Клагесом. Він вказує на «перехід» публічної адміністрації з організаційних, ієрархічних бюрократизованих форм до неформальної, децентралізованої сфери діяльності організацій які мають сильні горизонтальними зв'язки та можуть ефективно між собою кооперуватись [1]. Думка науковця заслуговує на увагу хоча б тому,

що децентралізація, яка відбулась у державах-членах ЄС щодо передання повноважень з надання публічних послуг з системи виконавчої влади відповідним органам місцевого самоврядування. Аналогічна реформа відбулась в Україні. Надання публічних послуг особі яка проживає у відповідній громаді в одному місці, де розміщена уся необхідна інформація – одне із пріоритетних завдань адміністративного права як регулятора відносин у цій сфері.

Розпочата росією повномасштабна війна змінила вектор розвитку публічної адміністрації. Окремі його інститути зазнали істотних змін, оскільки, на території держави запроваджено правовий режим воєнного стану. Перспективи розвитку адміністративного права, в сучасних умовах, неможлива ані без продовження реформ які необхідні для входження до ЄС, ані без врахування дії спеціального правового режиму на діяльність усієї публічної адміністрації. Жодна держава ЄС не має досвіду тривалого правового регулювання відносин у сфері внутрішнього та зовнішнього адміністрування публічної адміністрації. Хоча усі інститути адміністративного права, включно із інститутом публічної адміністрації в Україні розвиваються та здійснюють діяльність під впливом рекомендації, резолюцій Ради Європи, окремих конвенцій, а також, міжнародних договорів якими визначаються основні напрями функціонування органів які формують публічну адміністрацію, неможливо не враховувати фактор триваючої війни.

Вивчення та врахування досвіду країн які тривалий час перебувають у подібному до української державі режимі постійної загрози з боку держав-агресорів є одним із важливих завдань для нашого суспільства та держави. Ізраїль є державою яка під впливом постійної загрози свого знищення не лише демонструє неймовірні економічні, наукові, культурні, мілітарні досягнення які для значної кількості держав світу недосяжні, але й має унікальну систему публічного врядування. Зазначена система не має спеціального законодавства. Вона розвивається під впливом щорічного продовження дії надзвичайного стану що надає органам виконавчої влади, місцевого самоврядування, органам сектору безпеки повноважень які спрямовані на забезпечення основ національної безпеки, постійної готовності до можливих терористичних актів або ж повноцінних військових кампаній.

Водночас, проведення будь-якої військової операції, як і в Україні, призводить до обмеження певних прав і свобод. Однак, ефективний та професійний Верховний Суд Ізраїлю, реалізуючи свої повноваження як найвищий орган контролю, розглянувши справу, яка стосується обмеження таких прав і свобод, може прийняти рішення які зобов'язуватимуть публічну адміністрацію припинити такі обмеження. Де-юре, Уряд та Верховний Суд Ізраїлю, незалежні гілки влади.

Забезпечення прав і свобод людини здійснює відповідна система органів публічної влади.

Проте, з огляду на відсутність писаної Конституції, діючі Основні Закони що формують основу правового статусу відповідних органів публічної адміністрації. На думку ізраїльських науковців це створило ситуацію, у якій саме Верховний Суд Ізраїлю є чи не єдиним органом судової влади який не дозволяє Уряду концентрувати владу та визначати особливості діяльності усїєї системи публічної адміністрації [2, с. 483–484]. Значення судової гілки влади як ключового арбітра який обмежує використання повноважень публічною адміністрацією в Ізраїлі є критичним. Хоча правове регулювання та повноваження судової влади за українським та ізраїльським законодавством відрізняється, простежується одна спільна риса: судова влада забезпечує захист прав і свобод людини навіть у період дії спеціальних правових режимів. У цьому аспекті можемо навести два рішення Верховного Суду Ізраїлю які прийняті в проміжку між 2024 та 2026 роком. У жовтні 2023 року відбулось вторгнення угруповання ХАМАС з Сектору Газа. За офіційними підрахунками 1200 ізраїльтян було вбито що стало найбільшим актом палестинського тероризму. Незважаючи на ці жахливі події, уряд наполягав на продовженні оголошеної раніше судової реформи. У рішенні «Movement for Quality Government v. Knesset» HCJ 5658/23 вказано на неправомірності поправки № 3 до Основного закону: судоустрій. По-перше, її прийнято всупереч повноважень наданих уряду та парламенту. Цим порушується принцип поділу влади та принцип верховенства права. У своєму рішенні суд наголосив на тому що зазначені принципи «... є двома найважливішими характеристиками нашої демократичної системи» [4].

Крім цього, вперше, судом за всю історію його діяльності вказувалось на те, що суд має повноваження проводити судовий перегляд Основних законів і втручатися у виняткових випадках, коли Кнесет відхилився від своєї конституційної влади. Тобто, навіть за відсутності єдиної писаної Конституції, здійснюваний судовий контроль, якщо такий забезпечується незалежною судовою гілкою влади, може бути ефективним механізмом захисту прав людини від свавілля з боку органів публічної адміністрації. Хоча в цьому випадку маємо справу саме з рішенням яке було проголосоване Кнесетом, ініціатива таких змін належала діючому уряду на чолі з Прем'єр-міністром Ізраїлю.

Література:

1. Klages H., Hill H. Reform der Landesverwaltung. Tagung der Hochschule für Verwaltungswissenschaften Speyer. 1995. URL: <https://katalog.slub-dresden.de/id/0-1118295501> (date of access: 9.04.2026).

2. Suzie Navot. An Overview of Israel's "Judicial Overhaul": Small Parts of a Big Populist Picture. *Israel Law Review*. 2023. 56. P. 482–501.

3. Uri Levin. How Israel's Resilience Will Help It Overcome This War And Come Out Stronger. *Forbes*. URL: <https://www.forbes.com/sites/urilevine/2023/10/13/how-israels-resilience-will-help-it-overcome-this-war-and-come-out-stronger/> (date of access: 9.04.2026).

4. Movement for Quality Government v. Knesset HCJ 5658/23 | Cardozo Israeli Supreme Court Project. Cardozo Israeli Supreme Court Project. URL: <https://versa.cardozo.yu.edu/topics/constitutional-amendment> (date of access: 9.04.2026).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-632-7-9>

ПРИПИНЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ ЗА ЮРИДИЧНИМИ ФАКТАМИ, ЩО НЕ ЗАЛЕЖАТЬ ВІД ВОЛІ СТОРІН: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Сарибасва Г. М.

*доктор юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет «Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

1. **Правова природа** припинення державної служби з обставин, що не залежать від волі сторін [1, ст. 88]. Інститут припинення державної служби у зв'язку з обставинами, що склалися незалежно від волі сторін, займає особливе місце у системі правового регулювання публічної служби. Його правова природа відрізняється як від звільнення за ініціативою суб'єкта призначення, так і від припинення служби за ініціативою державного службовця або у зв'язку з дисциплінарною відповідальністю. Особливість цього виду припинення державної служби полягає в тому, що воно не є наслідком поведінки державного службовця, не є санкцією та не пов'язане з оцінкою результатів його службової діяльності. У цьому випадку припинення службових правовідносин зумовлене настанням певного юридичного факту, який об'єктивно унеможливує подальше перебування особи на державній службі. Таким чином, припинення державної служби за цією підставою слід розглядати не як різновид звільнення у трудово-правовому розумінні, а як припинення публічно-службового статусу особи.